

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 sierpnia 2013r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący: SSA Ewa Wieczorkiewicz

Sędziowie: SSA Janusz Szrama (spr.)

SSA Mariusz Tomaszewski

Protokolant: st.sekr.sądowy Iwona Szymczak

przy udziale Prokuratora Prok.Okręg.del.do Prok. Apel. Alicji Woźniak

po rozpoznaniu w dniu 29 sierpnia 2013r.

sprawy **M. N.**

o zadośćuczynienie i odszkodowanie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie

z powodu apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 8 kwietnia 2013r. sygn. akt III Ko 933/12

I. Zmienia zaskarżony wyrok w pkt I w ten sposób, że podwyższa zasądzone na rzecz M. N. zadośćuczynienie do kwoty 150.000zł (sto pięćdziesiąt tysięcy) złotych.

II. W pozostałej części utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok.

III. Zasądza od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy M. N. kwotę 120zł tytułem, zwrotu wydatków poniesionych z racji ustanowienia pełnomocnika w postępowaniu odwoławczym.

Mariusz Tomaszewski Ewa Wieczorkiewicz Janusz Szrama

UZASADNIENIE

Wnioskodawca M. N. był podejrzany o popełnienie zbrodni z art. 148 § 1 kk i postanowieniem Sądu Rejonowego (...) w P. z 30 sierpnia 2009 roku w sprawie (...) został tymczasowo aresztowany na okres 3 miesięcy, który kolejnymi postanowieniami Sądu Okręgowego w P. był przedłużany na dalsze okresy. Wyrokiem z 11 października 2010 roku (sygn. akt (...)) Sąd Okręgowy w P. uznał oskarżonego M. N. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu i skazał go na podstawie art. 148 § 1 kk na karę 8 lat pozbawienia wolności. W następstwie apelacji wywiezionej przez obrońcę, Sąd Apelacyjny w P. wyrokiem z 13 stycznia 2011r. uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania i równocześnie uchylił stosowany wobec M. N. areszt tymczasowy. Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z 11 stycznia 2012 roku – sygn. akt (...) uniewinnił oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu uznając, iż działał on w warunkach obrony koniecznej. Wyrok ten został zaskarżony przez prokuratora i Sąd Apelacyjny w P. wyrokiem z 24 maja 2012 roku utrzymał ten wyrok w mocy.

W dniu 30 października 2012 roku poprzez swojego pełnomocnika M. N. złożył do Sądu Okręgowego w Poznaniu wniosek o zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie, które trwało od 29 sierpnia 2009 roku do 13 stycznia 2011 roku tj. 503 dni, przez zasądzenie od Skarbu Państwa na jego rzecz kwoty 500.000 złotych.

W toku rozprawy toczącej się przed Sądem Okręgowym w Poznaniu, pismem procesowym z 19 lutego 2013 roku, pełnomocnik wnioskodawcy zmodyfikował swój wniosek, przez rozszerzenie go o żądanie zasądzenia nadto od Skarbu Państwa na rzecz M. N. kwoty 30.000 złotych odszkodowania to jest 3.000 złotych za każdy procent stwierdzonego uszczerbku na zdrowiu.

Sąd Okręgowy w Poznaniu wyrokiem z 8 kwietnia 2013 roku – sygn. akt III Ko 933/12 na podstawie art. 552 § 4 kpk zasądził od Skarbu Państwa na rzecz M. N. kwoty 100.000 złotych tytułem zadośćuczynienia i 7.380,00 zł tytułem odszkodowania, zaś w pozostałym zakresie wniosek oddalił.

Wyrok został zaskarżony przez pełnomocnika wnioskodawcy w części oddalającej wniosek.

Wyrokowi zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych mogący mieć wpływ na treść orzeczenia, a polegający na:

- nieustaleniu, mimo zgromadzonego materiału dowodowego, iż na krzywdę wynikłą z oczywiście niesłusznego tymczasowego aresztowania poszkodowanego składały się również okoliczności jak: naruszenie nietykalności cielesnej, naruszenie prywatności, zakłócenie więzi rodzinnej poszkodowanego z rodzicami, rodzeństwem i dalszą rodziną, cierpienia wynikające ze schorzeń zdrowotnych, utrata kontaktów towarzyskich, dożywotnie napiętnowanie;
- przyjęciu, iż okolicznością zwiększającą intensywność naruszania dobra osobistego w postaci zdrowia i w konsekwencji limitujące rozmiar doznanej krzywdy są okoliczności takie jak regulaminowe traktowanie przez funkcjonariuszy Policji i Służby Więziennej, brak przemocy fizycznej i psychicznej ze strony współosadzonych, objęcie opieką medyczną w zakładzie karnym świadczoną w obecności funkcjonariuszy Służby Więziennej, podczas gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, iż poszkodowany został uderzony przez funkcjonariuszy Służby Więziennej, traktowany był przez strażników pogardliwie, był ofiarą przemocy psychicznej polegającej na obserwowaniu znęcania się nad innymi osadzonymi w tej samej celi oraz na zachęcaniu przez współosadzonych do uczestnictwa w walkach bokserskich.

Ponadto zarzucił obrazę prawa materialnego mogącą mieć wpływ na treść orzeczenia tj. art. 552 § 4 kpk, poprzez błędną subsumpcję okoliczności faktycznych ujawnionych w sprawie, stanowiących podstawę ustalenia wysokości zadośćuczynienia skutkujące uznaniem, że zadośćuczynienie w kwocie 100.000 złotych jest odpowiednie i będzie stanowiło rekompensatę za doznaną przez poszkodowanego krzywdę oraz błędną wykładnię tego przepisu i w konsekwencji uznanie, że odszkodowanie w kwocie 7.380,00 zł w pełni naprawi szkodę majątkową poniesioną przez poszkodowanego.

W konkluzji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na rzecz poszkodowanego kwoty 500.000 złotych tytułem zadośćuczynienia oraz kwoty 30.000 złotych tytułem odszkodowania oraz zasądzenie na rzecz poszkodowanego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w szczególności kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przypisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się w części zasadną, a mianowicie trafna ona była co do wielkości zasądzzonego zadośćuczynienia i to co do samej zasady, że było ono „nieodpowiednie”, ale już niesłuszna jeśli chodzi o rozmiar żądanej modyfikacji zasądzonej z tytułu kwoty.

Nie ulega wątpliwości, że wysokość zadośćuczynienia za doznaną krzywdę nie jest łatwa do precyzyjnego ustalenia, gdyż trudno jest dokładnie skonkretyzować ją w formie pieniężnej.

Z całą pewnością nie można przy jej miarkowaniu opierać się na określonych wskaźnikach jak i stosować przeliczników matematycznych, czy też przy ustalaniu wielkości zadośćuczynienia porównywać i odnosić się do kwot zasądzonych z tego tytułu wobec innych osób w innych sprawach, a to dlatego, że zadośćuczynienie ma charakter indywidualny.

Zgodnie z treścią art. 445 § 2 kc zadośćuczynienie powinno być „odpowiednie”, czyli w takiej wielkości, która co najmniej zrównoważy przeżycia związane z tymczasowym aresztowaniem.

Wysokość zadośćuczynienia wyznaczają dwie granice, a mianowicie winna ona być wartością ekonomicznie odczuwalną i jednocześnie odpowiadającą aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa.

Nie można zapominać, że „odpowiedniość” zadośćuczynienia należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego, stąd Sąd odwoławczy może dokonać korekty zasądzonego przez sąd I instancji zadośćuczynienia tylko wtedy, gdy ten sąd nie uwzględnił okoliczności i czynników rzutujących na wielkość zadośćuczynienia albo niewłaściwie ocenił całokształt należycie ustalonych okoliczności.

W przypadku zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy w zasadzie wszystkie okoliczności mające wpływ na wielkość zadośćuczynienia uwzględnił, a jedynie nie wszystkim nadał należyte znaczenie, jak choćby temu, że wnioskodawca stanął pod zarzutem popełnienia zbrodni zabójstwa i pierwszym wyrokiem Sądu Okręgowego został skazany nieprawomocnie na surową karę, bo 8 lat pozbawienia wolności, co musiało wywołać niepokój i lęk przed przyszłością. Już samo toczące się postępowanie karne, które trwało prawie trzy lata, a w szczególności okres stosowania aresztu tymczasowego, sprawił, że kilkunastoletni człowiek utracił radość życia, będąc odizolowanym od najbliższych i od swoich rówieśników, kolegów tj. środowiska, w którym funkcjonował, a mając przed sobą perspektywę wieloletniego przebywania w całkowicie obcym mu środowisku.

Te okoliczności nie zostały należycie ocenione i wyważone przez Sąd Okręgowy, co czyniło, że wielkość zasądzonego zadośćuczynienia nie była odpowiednia i nie wyrównywała wyrządzonej mu krzywdy.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego kwota do jakiej zostało podwyższone zadośćuczynienie czyni je „odpowiednim”. Podwyższenie jego zgodnie z wnioskiem autora apelacji sprawiłoby, że przybrałaby ona postać nieuzasadnionego wzbogacenia się i całkowitego „oderwania się” od realiów życia i warunków materialnych przeciętnego Polaka.

Całkowicie niezasadna była apelacja w odniesieniu do zasądzonego odszkodowania. Argumentacja jaką przytoczył na poparcie swego stanowiska apelujący, odnosi się do zadośćuczynienia, a nie zaś do odszkodowania.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko Sądu Okręgowego, iż przy ustalaniu wielkości odszkodowania należało zastosować w drodze analogii ustawę z 30 października 2002 roku o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Również zasadny był wniosek pełnomocnika wnioskodawcy o zasądzenie na rzecz wnioskodawcy zwrotu kosztów związanych z ustanowieniem w postępowaniu odwoławczym pełnomocnika.

Wprawdzie zarówno Sąd Najwyższy (por. postanowienie SN z 11 czerwca 2020r. - WZ 13/02 zam. OSNKW 2002, z.11 - 12, poz. 103) jak i sądy powszechne (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 6 – II AKz 269/01 zam. KZS 2001, z.9, poz. 19; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 27 września 2005 roku – II Aka 145/05, zam. KZS 2006, z.3, poz. 52 i wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 30 stycznia 2008 roku – II Aka 357/07 zam. LEX 470304), stały jeszcze do niedawna na stanowisku, że w postępowaniu przewidzianym w roz. 58 Kodeksu postępowania karnego dochodzącemu odszkodowania albo zadośćuczynienia nie przysługuje zwrot wydatków poniesionych w związku z ustanowieniem pełnomocnika i to nawet wtedy, gdy roszczenie jego zostało uwzględnione.

Jednakże z chwilą znowelizowania art. 632 pkt 2 kpk (ustawą z 7 marca 2007 roku, która weszła w życie z dniem 24 maja 2007 roku) stanowisko to uległo zmianie i Sąd Najwyższy w wyroku z 20 października 2011r. – IV KK 137/11 zam. OSNKW 2011r. z.11, poz. 105 stwierdził, że „... w sprawie o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne skazanie

lub aresztowanie, strona dochodząca tych roszczeń nie może być obciążana kosztami procesu, jeżeli jej roszczenie okazało się być zasadne”, a więc zastosowanie powinien mieć przepis art. 632 pkt 2 kpk, który stwarza podstawę do zasądzenia na rzecz wnioskodawcy – jako uprzednio niewinnionemu – zwrotu wydatków jakie poniósł w związku z ustanowieniem pełnomocnika na danym etapie postępowania, ale pod warunkiem, że jego wniosek był trafny co do zasady.

Sąd Apelacyjny w składzie sędziącym, powyższe stanowisko w pełni akceptuje.

Tak więc mając całość powyższego na uwadze Sąd Apelacyjny w oparciu o treść art. 437 § 1 i 2 kpk, art. 552 § 2 kpk, art. 626 § 1 kpk i art. 632 pkt 2 kpk oraz § 14 ust. 6 i § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (...) orzekł jak w wyroku.

Mariusz Tomaszewski Ewa Wieczorkiewicz Janusz Szrama

N.M)